

Reinhard Koradi: Vajon nélkülözni fogjuk-e az élelmiszeripari termékeket

Reinhard Koradi: Vajon nélkülözni fogjuk-e az élelmiszeripari termékeket? Hogy lehet feltenni ilyen kérdést akkor,, amikor az élelmiszerboltok kirakatai tömve vannak árukkal? Hiszen a mi jóléti társadalmunkban minden egyszerűen csak a vásárlóképesség kérdése. Vagy mégis van annak komoly oka, hogy az élelmiszerellátásról gondolkozunk. Az ember különféle figyelmeztető jeleket vesz észre, amelyek néha rejtettek, de néha mégis jelen vannak. Észre kell vennünk az áremelkedéseket, az élelmiszerek területén és hogy ezek az emelt árak elszabadultak, ahogy az utóbbi időben tisztán látszik. A politikai zavarok Tuniszban, Egyiptomban és Algériában bizonyára mélyebb gyökerekkel rendelkeznek, de a kenyér árának folyamatos emelkedése szerepel az utcai tüntetések okai között. Ha a világ mezőgazdaságáról szóló jelentésre utalunk, három kérdés kerül előtérbe, amelyre nekünk előbb vagy utóbb meg kell találnunk a válaszokat a saját térségünkben is: Léteznek-e eszközök a világban jelentkező éhínség és szegénység problémájának határozott módon való csökkentésére? Hogyan lehet megvédeni a természeti forrásokat, a kiaknázás és tönkretétel ellen? Hogyan tehetjük le a mérőldköveit egy kielégítő élelmiszerellátás biztosításának? Megvannak a termelés és a tudomány bázisai 2008 augusztusában a Jelentés a Világ Mezőgazdaságáról, amelyet az ENSZ és a Világbank adott ki, több mint 500 tudós foglalta össze ismereteink mai szintjét a globális mezőgazdaságról, annak történetéről és ismereteinkről a termőföld, vetőmag élelmiszeripari termék és a víz vonatkozásában. A jelentés jelez megoldásokat, de ugyanakkor figyelmeztet tévutakra is. A meghatározó annak a megállapítása, hogy a föld rendelkezik elegendő forrással, hogy az egész világ lakosságát kielégítő mértékben ellássa. Az ehhez szükséges tudásanyag sem hiányzik, de a kiinduló elvek, mint például az "ipari mezőgazdaság" és a piacgazdaság, ennek a kisiklás a következménye. Így toldódik el a folyamat a mezőgazdasági piacok monopolizációja felé (a termelési tényezők koncentrációja az élelmiszeriparon) és a tönkremenetel felé, a globálisan irányított mezőgazdaság révén. Ez vezet a kisparaszti családi vállalkozásainak tönkremeneteléhez. Az ipari mezőgazdaság kiaknázza a föld rendelkezésre álló természetes erőforrásait. Az emberi munkát helyettesíti a fosszilis energiával, a nagyszabású technikai és agrokémiai eszközökkel. Az ipari mezőgazdaság hihetetlen mennyiségű peszticidet igényel és egyéb vegyi anyagokat és körülbelül a világ ivóvízkészletének 70%-át felhasználja. Ugy folytatni, ahogy eddig történt, az nem egy választható lehetőség. A Jelentés véget vet az ipari mezőgazdaság felsőbbrendűségébe vetett hitnek, akár gazdasági, akár szociális, vagy ökológiai szempontból. Ehelyett új paradigmaként megfogalmazza a XXI. Század számára a kisparaszti struktúrákat – mindenekelőtt Ázsia, Afrika és Latin-Amerika számára. A lehetőség az éhezés legyőzésére teljes mértékben fenn áll. Ehhez elegendő egy új megközelítés a mezőgazdaságra vonatkozó mezőgazdasági felfogásban. A haszon szenvedélyét le kell váltani az emberi szolgáltatás igénye. A gazdasági aktivitás egy közösségi szolgáltatás kell hogy legyen, és arra kell irányuljon elsődlegesen, hogy az emberek alapvető szükségleteit lássa el. A mezőgazdaság területén ez azt jelenti, hogy az élelmiszerek termelése, feldolgozása és szétosztása, különösen a kevésbé fejlett régiókban rá kell bízni a kis egységek struktúrájára, amelyek helyileg hálózatosan integráltak. Ez a legfontosabb garanciája és a legnagyobb reménye egy olyan élelmiszerellátásnak, ami szociálisan, ökológiailag és gazdaságilag tartósan növekvő populáció számára. A Jelentés konzekvenciái még nem láthatóak. Továbbra is jelen van az éhínségtől való félelem. Arra a kérdésre, hogy mi a legfontosabb probléma jelenleg a világunkban. Az Eurobarométer által szervezett felmérésen a következő válaszok születtek: kétharmada a megkérdezett személyeknek a növekvő szegénységet tartotta a legfontosabb problémának, valamint az élelmiszerhiányt és az ivóvíz elégtelenségét. Második helyen volt a világgazdasági válság és harmadik helyen a klímaváltozás, majd a nemzetközi terrorizmus és ötödik helyen a fegyveres konfliktusok. 1990-ben 822 millió személy éhezett, 2008-ban 963 millióra tették ennek a számát és ma ennek a száma meghaladja az egymilliárdot. Minden évben 8,8 millió ember hal meg az elégtelen táplálkozás vagy tiszta víz hiánya miatt. Szétbontva ezt régiókra, Ázsiában 524 millió ember szenved az éhségtől, a szub-szaharai Afrikában 206 millió, Latin-Amerikában 52 millió, Közép-Keleten 38 millió, ami közvetlenül fenyeget az életüket. A fejlettségi szinttel összevetve a nemzeti gazdaságokat a fejlődő országokban 820 millió személy, a fejlett országokban 25 millió nem táplálkozik kielégítően. De még az ipari országokban is egyre jobban terjed az éhezés. Láthatóan a szegénység és az éhínség együtt jár. Az éhínség csak a fejlődő országokban létezik. Svájcban körülbelül a lakosság 9 %-a, azaz 800 ezer ember él a szegénységi küszöb alatt. Egyedülálló személynek ez a küszöb 2300 franknál van, egy egyszerű háztartásban két gyerekkel 3900 frank, és egy házaspár 2 gyermekkel 4800 frank. Ezekben az esetekben nincs meg a vásárlóerő a szükséges táplálék megszerzéséhez, de jellemző, hogy a svájci segély szlogene: "Osszuk el a táplálékot, ahelyett, hogy kidobnánk!" 12 régió van, a termékölethez ingyenesen szétosztják. A természetes alapjai az élelmiszeripari termékeknek fenyegetettek. A tavaly nyári folyamatos szárazság Oroszországban ugrásszerűen megnövelte a gabonaféleségek árát. Ausztráliában a tűzvészek pusztították el a művelhető területek 18 %-át és a kedvezőtlen meteorológiai körülmények, mint a meleg, váltakozó zivatarok, esőzések az európai kontinensen, mint Németországban és Svájcban is a termés csökkenéséhez járultak hozzá. A búzatermés 11 %-os csökkenést szenvedett el, és az egész EU-ban burgonyatermést is károsította a szeszélyes időjárás. Például Németországban 9,5 millió tonna burgonyát takarítottak be, míg a megelőző évhez képest ez 1,9 millió tonnával kevesebb. Az éghajlatváltozás súlyosbítja az ellátás szűkösségét. A mezőgazdaságban az éghajlatváltozásoknak nagy hatásuk van a termelésre és a termőhelyekre. Az Andok és a Himalája gleccserei által öntözött régiók különösen szenvednek ettől: ahogy a gleccserek olvadnak, özönvizek fenyegetnek. De, ha egyszer eltűnnek, akkor egy tartós szárazság következik be. Afrika kétharmadát érinti ma a szárazság és aszály. A klimatikus változás felerősíti a sivatagoknak ezt a növekedését. Az előrehaladó elsivatagosodás elfoglalja már kétötödét a Föld felszínének, ami megfelel Európa háromszoros területének. A gyakori okai az elsivatagosodásnak egy rosszul alkalmazott öntözéses eljárás, amelyik sőt juttat a talajba, az erdőirtás és az egyoldalú kizsigelése a földnek monokultúrákkal. Energia táplálék helyett Az energiakrízis veszélyt jelent az élelmiszertermelésre. Egyre gyakrabban végzik a mezőgazdasági termékek a

tartályokban, ahelyett, hogy a tányérokba kerülnének, és ez történik olyan címszó alatt, hogy a környezet védelme, ami abban áll, hogy az élelmiszert energianyerésre használják fel táplálkozás helyett. 2007 és 2008-ban már az élelmiszeripari termékek felfutó árai kiváltottak éhséglázadásokat; létfontosságú élelmiszerek ára robbanásszerűen nőtt, azzal kapcsolatosan, hogy a petróleum ára is nőtt és így a gabona alapú fűtőanyagot egyre nagyobb hasznot hoztak. A mezőgazdasági termelésre alkalmas termékeny és olcsó területek ennek következtében átváltak egy sokkal profitábilisabb termelésre. A föld, mint a spekuláció tárgya A pénzügyi krízis hatására a beruházók vonzó befektetésnek találják a termőföldet, amelyik nem függ a tőzsdei ciklusoktól és befektetnek minden szintjére az élelmiszerláncnak, kezdve a már megművelt földekkel. Tudományos vizsgálatok már 2002-ben kimutatták, hogy az ipari országok 1,4 milliárd hektár a globális termőterülete és ez alig növelhető. Marad még mint egy 874 millió hektár, amit ehhez hozzá lehet tenni a feltörekvő országok és a harmadik világ részéről. És ha megnyitnak bizonyos erdei ökoszisztémákat a mezőgazdaságnak, ez hozzáadhat még 525 millió hektárt. Így a vállalatok és az alapok, de úgyszintén a külföldi államok (többek között Kína, Korea, Japán és az arab országok) az utóbbi néhány évben 20 millió hektár földet vásároltak már Afrikában Ez a legfontosabb tulajdonváltás a gyarmatosítás kora óta. Ezeknek az országoknak Afrikába történő beruházása a termőföldekbe, elsősorban a saját élelmiszerbiztonságukat szolgálja. A gabonapiacra jelentkező nyakló nélküli spekuláció és az erőteljes növekedése az élelmiszerek árának azt okozta, hogy ezek az országok elvesztették bizalmukat a világgpiacban. Többé nem akarnak függeni a spekulátoroktól, hanem előnybe részesítik azt, hogy a maguk kezében tartsák a garantált élelmiszeripari termelést. Egy ilyen földszerezést JD neokolonizációnak jellemez, a pénzügyi szektor multinacionális csoportjai, mint a Blackston Group; Ezek szintén Afrika szívében kialakuló új mezőgazdasági zárványterületekbe ruháznak be. Az IFC, ami a világbank fiiláléja határozottan elkötelezte magát az úgynevezett agrobiznisz elterjesztésében. 2008 szeptemberében bejelentette, hogy az élelmiszerezési krízis hatására masszívan kívánja növelni a rentábilis beruházásait Afrikában, Latin-Amerikában és Oroszországban. E beruházások egy része mostanáig a kevésbé fejlett területekre történt. 2008-ban az IFC 1,4 milliárd dollárt fektetett be az agro-elementáris nemzetközi vállalatokba., hogy kifejlessze az ellátás láncait.

Urbanizáció és ökológia A lakóterületek terjeszkedése, az urbanizáció csökkenti a megművelhető területet; az urbanizáció átalakítja a városi életmódot a vidéki régiókban is. Ez a folyamat századok óta tart, de az utóbbi évtizedekben szemérmetlen gyorsaságra kapcsolt az emergens országokban és a fejlődő országokban. A fejlett országokban az urbanizációt egy szub-urbanizáció helyettesíti, vagyis a városok egyre jobban kiterjeszkedtek a szomszédos térségekben, amelyek addig a vidékhez tartoztak. Svájcban az agglomeráció leggyakrabban a termőföld rovására terjed. 1994 és 2006 között minden évben 14,2 km² termőterület tűnt el, összehasonlítva ezeket a számokat a korábbi időszakokkal még azt mondhatjuk, hogy egy lassulás következett be, mert 1982 és 1994 között ez az adat 20,8 km² volt. Ennek következtében a mezőgazdasági terület aránya a teljes területhez viszonyítva Svájcban 44 %-ra csökkent a Statisztikai hivataluk szerint. Az új urbanizáción kívül az ökológia és a természetnek egy túl gyámolító ideológiája néha maga is fenyegeti a mezőgazdasági termelés alapjait. A természetvédelmi szövetségi törvény részleges módosítása nemzeti jelentőségű park területek kialakítását veszi tervbe. Helyzetük és méretük alapján ezek nemzeti parkok, regionális természeti parkok és város körüli természeti parkok lesznek. Kb az ország területének 14 %-át szánják e parkok céljára a rurális térségekben.

Svájc, jóléti oázis és játéktér Manapság szembe állítják az ökológiát a mezőgazdasági termeléssel. A parasztok azt látják, hogy az ő termelésüket bekorlátozzák óriási területű parkok és mivel az ökológiai politika szabályai miatt az ő termelési szabadságuk korlátozódik. Minden értelmes polgár számára nyilvánvaló, hogy a természeti források ésszerű felhasználása szükséges. Valóban melyik termelő kívánná lerombolni saját egzisztenciájának az alapjait? Élelmiszerbiztonság helyének megtalálása Onnan indultunk ki, hogy hiány lesz-e élelmiszerekben. A válasz aszerint alakul, hogy kik válaszolják meg. Mit értünk azon, hogy minekünk? Az nyilvánvaló, hogy a mezőgazdasági termelésre szánt terület csak ritkán gyarapodik, és ha kevesebb a föld, kevesebb a földműves. Ez a növekvő veszteség csökkenti az ország lakosságának az élelmiszerellátását. A függés a külföldtől és a piaci spekulációtól így növekszik. Semelyik ország nem kell feláldozza az ellátás biztonságát és az ő élelmiszer-minőségét. A biztonság és az élelmiszer-szuverenitás az ipari országokban Két érvényes követelmény van minden ország számára: Élelmiszerbiztonság Élelmiszere vonatkozó szuverenitás Az élelmiszerbiztonság olyan helyzet, amely minden személy számára biztosítja fizikailag, szociálisan és társadalmilag kielégítő, biztonságos és tápanyagban gazdag élelmiszerekkel való ellátást és megfelel az ő szükségleteiknek és az aktív és egészséges számára. Az élelmiszere vonatkozó szuverenitás az a joga a lakosoknak és a szuverén államoknak, hogy maguk határozzák meg mezőgazdasági és élelmiszerekre vonatkozó politikájukat szabad és demokratikus módon. a Mezőgazdasági Szövetségi Iroda dokumentuma (Mezőgazdaság élelmiszerhálózat 2025) keveset beszél ezekről a fogalmakról, nem védjük sem forrásainkat sem az infrastruktúrát és nem igyekszünk megtalálni az önellátásnak egy magasabb fokát. Amikor versenyről beszélünk, inkább egy alacsony áron történő export stratégiát vázolunk. A jelmondat, hogy hozamnövekedés köszönhetően a kizsákmányolás méretének való növekedésnek, arra gondolhatunk, hogy szó van a piac kétfelé osztásáról, minőségi termelés a gazdagoknak és tömegtermék a szegényeknek. Ehhez hozzátesznek egy ökológiai címkét: multifunkcionalitás. A közvetlen fizetések rendszere ebben a helyzetben elfedi a szabályozás és kontroll lényegét, amely pedig abban áll, hogy a parasztok egyre inkább ki vannak téve a centralizációnak és a dirigizmusnak. A szabadkereskedelmi megegyezés segítségével a svájci mezőgazdaság is egy olyan neoliberalis fűzőt kapott, amely fojtogatja. Pedig a szabadkereskedelem nem vonatkozhat az életfontos termékekre, ezt minden komoly közgazdász tudja. Viszont, mint egy politikai nyomásgyakorlás abból a célból, hogy megtámadják a szuverenitást, a szabadkereskedelem egy jókor jött katalizátor. A lakosság élelmiszerellátása: feladat Minél kevésbé kívánjuk a káoszt, annál inkább be kell látnunk, hogy itt az idő, hogy felelősséget vállaljunk nemzeti lehetőségeink keretein belül. Ha azt akarjuk, hogy a személyek ott ahol élnek tudjanak egészségesen táplálkozni a gazdag országoknak a feladata, hogy biztosítsák azoknak az országoknak az ellátását a saját forrásaik bázisán; és kell legyen egy szolidaritás a Dél tekintetében is. Ehhez szükségünk van minden

mezőgazdasági termelőre. Ők a garanciái egy tartós és alapszintű ellátásnak. 2011. június